

Lausunto

15.08.2024

Asia: VN/25637/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

WWF kiittää mahdollisuudesta lausua tässä asiassa ja esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavan.

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan muutoksia kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettuun lakiin (603/1977, jäljempänä lunastuslaki). Esityksessä esitetään muun muassa lunastuslain 30 §:n 1 momentin tarkistamista siten, että lunastettavasta omaisuudesta tulisi maksaa markkina-arvoa vastaava täysimääräinen korvaus käyvän hinnan sijasta. Lisäksi ehdotuksessa ehdotetaan lisättäväksi lunastuslakiin uusi 38 a §, jonka mukaan lunastuskorvaukselle tulisi määrätä 25 prosentin korotus.

WWF ehdottaa, että esitetyt lunastuskorvausperusteiden muutokset arvioidaan uudelleen. Mikäli lakimuutosta ei haluta kokonaisuudessaan uudelleenarvioida, ehdotusta tulee muuttaa vähintään niin, että luonnonsuojelulain mukaiset lunastustoimitukset rajataan ehdotetun 25 %:n korotuksen ulkopuolelle. WWF:n näkemyksen mukaan esitetyt muutokset ja niiden vaikutukset olisivat ristiriidassa perustuslain mukaisen ympäristöperusoikeuden, maanomistajien yhdenvertaisen kohtelun sekä pakkolunastuksen viimesijaisuutta koskevan periaatteen kanssa.

Esitysluonnoksen mukaan ehdotetut muutokset lunastuslain mukaisiin korvausperusteisiin vaikuttaisivat sekä lunastusmenettelyllä että vapaaehtoisilla kaupoilla hankittavien luonnonsuojelualueiden hankintakustannuksiin sekä vapaaehtoisesta suojelusta maksettaviin korvauksiin. Esityksen mukaan muutosten arvioidaan aiheuttavan vuoden 2024 talousarviossa luonnonsuojeluun varattuihin määrärahoihin suhteutettuna noin 5 miljoonan euron suuruisen korotuspaineen. Kuitenkaan tällaista korotusta luonnonsuojeluun varattuihin määrärahoihin ei

vuosia 2024–2027 koskevan julkisen talouden suunnitelman mukaan ole odotettavissa, jolloin valtiolle ei jäisi muuta vaihtoehtoa kuin rajoittaa lunastusmenettelyllä suojeluun hankittavien alueiden ja vapaaehtoisesta suojelusta maksettavien korvausten määrää.

WWF katsoo, että esitetyt lunastuslain korvausperusteiden muutokset ovat ristiriidassa perustuslain 20 §:n mukaisen ympäristöperusoikeuden kanssa. Luonnonsuojelun kustannukset tulisivat muutosten myötä nousemaan kokonaisuudessaan niin korkeiksi, että pykälän 1 momentissa tarkoitettu vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta tulisi kärsimään luonnonarvojen joutuessa väistymään suojelusta koituvan taloudellisen rasituksen kasvaessa.

Suomi on myös sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen kansainvälisellä tasolla Kunming-Montrealin -sopimuksen, Euroopan unionin tasolla EU:n biodiversiteettistrategian ja kansallisesti hallitusohjelman kirjausten sekä valmisteilla olevan kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian myötä. Suojelutavoitteiden saavuttamisen kannalta esitystä, joka tulisi nousevien kustannusten myötä johtamaan suojelutoimien heikentymiseen, ei voida pitää perusteltuna.

WWF katsoo, että lunastuslain korvausperusteiden muutoksiin liittyy periaatteellisia ongelmia, jotka koskevat pakkolunastuksen viimesijaisuutta ja maanomistajien yhdenvertaista kohtelua. Jos maanomistaja saisi lunastusmenettelyssä esityksen mukaisesti aina 25 %:n korotuksen markkina-arvon päälle, olisi maanomistajalle usein kannattavampaa vaatia alueen lunastamista suoraan vapaaehtoisten kauppojen sijasta, jolloin lunastusmenettely pitkälti korvaisi vapaaehtoiset maakaupat. Tämä olisi ristiriidassa lunastusjärjestelmämme keskeisten periaatteiden kanssa, joihin kuuluu pakkolunastuksen viimesijaisuus (lunastuslaki 4 §:n 1 mom.).

Esitetyt lunastuslain korvausperusteiden muutokset voisivat myös asettaa maanomistajat eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, suoritettaisiinko alueiden hankinta vapaaehtoisten sopimusten vai lunastustoimituksen kautta. Myös oikeuskanslerinvirasto on lausunnossaan OKV/1459/21/2024 kiinnittänyt huomiota tarpeeseen arvioida huolellisemmin 25 %:n korotusehdotuksen yhdenvertaisuusvaikutuksia.

Kunnioitavasti,

Maailman Luonnon Säätiö – World Wide Fund For Nature, Suomen rahasto sr.

Ojanen Raija

